

1. Дубровина С. Н. «Театр слова» и драматургия Бернар-Мари Кольтеса [Электронный ресурс] / С. Н. Дубровина // Литература XX века: итоги и перспективы изучения : материалы пятых андреев. чтений. – М., 2007. – С. 258–269. – Режим доступа : <http://natapa.org/wp-content/uploads/2011/03/dubrovina.pdf>
2. Евреиновъ Н. Н. Введение въ монодраму: Реферат, прочитанный в Москве в Лит.-Худ. Кружке 16 декабря 1908 г., в С.-Петербурге в Театральном Клубе 21 февраля и в Драматическом театре В. Ф. Комисаржевской 4 марта 1909 г. / Н. Н. Евреинов. – СПб. : Изд. Н. И. Бутковской, 1909. – 31 с.
3. Зюскинд П. От автора / П. Зюскинд // Зюскинд П. Контрабас : ПЬЕСА. – СПб. : Азбука, 2000. – 128 с.
4. Кокто Ж. Від автора / Жан Кокто // Кокто Ж. Людський голос / [пер. з фр. О. Соловей]. – Мюнхен : Сучасність, 1974. – 47 с.
5. Лейдерман Н. Теория жанра : науч. изд. / Н. Лейдерман. – Екатеринбург : Ин-т филол. исслед. и образоват. стратегий «Словесник» УрО РАО ; Урал. гос. пед. ун-т, 2010. – 904 с.
6. Паві П. Словник театру : [пер. з фр.] / Патріс Паві. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2006. – 640 с.
7. Хализев В. Е. Драма как род литературы (Поэтика, генезис, функционирование) / В. Е. Хализев. – М. : Изд-во МГУ, 1986. – 260 с.
8. Шаповал М. Монодраматичність і монодраматичний суб'єкт художнього твору / М. Шаповал // Вісн. Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка: Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика. – 2009. – № 20. – С. 26–29
9. Lehmann H.-Th. Postdramatisches Theater / H.-Th. Lehmann. – Frankfurt a. Main: Verlag der Autoren, 2001. – 510 S.

Бортник Жанна. Монодрама как жанр: теоретико-исторический аспект (статья вторая). В статье рассматриваются этапы развития монодрамы, определяются основные литературно-исторические аспекты, которые обусловили модификацию монодрамы в конце XX – начале XXI в. Автор статьи объединила исторический подход к жанру с теоретическим, обозначила определяющие жанровые признаки принадлежности драматического произведения к жанру монодрамы: наличие единого субъекта действия, другие субъекты речи являются отображением внутренней психологической реальности единого субъекта действия, идея монодрамы реализуется с помощью сотворчества читателя.

Ключевые слова: монодрама, монолог, жанр, персонаж, конфликт, автор, сюжет.

Bortnik Janna. Monodrama as a genre: theoretical and historical aspects (second article). In the article the periods of monodrama's development were considered, the main literary-historical aspects which caused the modification of monodrama in the end of XX century were defined. The author of the article combines historical approach to the genre of theoretical allocated genre defining traits belonging to the genre of monodrama: author creates a single subject of an action, the subjects of speech exemplifies inner psychological reality of a single action subject, the idea of monodrama is implemented through co-creation with reader.

Key words: monodrama, monologue, genre, character, conflict, author, plot.

Стаття надійшла до редколегії
16.05.2013 р.

УДК 821.161.2-3.09(092) «1930/1950»

Бродюк Юлія

Творчість Михайла Томчания в контексті літератури Закарпаття 30–50-х років XX століття

У статті розглянуто погляди літературознавців на національний локус літератури Закарпаття. Проаналізовано художню специфіку прозової спадщини Михайла Томчания в контексті літератури Закарпаття 30–50-х років XX ст. Спираючись на праці С. Андрусів, Ю. Балєги, В. Бирчака, О. Мишанича, І. Шинкаря та інших, доведено, що закарпатська література – невід'ємна частина вітчизняної літератури. Виявлено, що художня специфіка прозової спадщини М. Томчания 30–50-х років XX ст. вбачається в прихильності автора до новелістичного жанру. На прикладі збірок «Шовкова трава» (1950), «Закарпатські оповідання» (1953), повісті «Наша сім'я» розкрито характерні риси індивідуальної поетики М. Томчания.

Ключові слова: М. Томчаний, література Закарпаття, індивідуальна поетика.

© Бродюк Ю., 2013

Постановка наукової проблеми та її значення. Література Закарпаття 30–50-х років ХХ ст. надзвичайно цікава і складна за своєю суттю, адже актуальним лишається питання її національної належності, особливостей розвитку, регіонального локусу. Письменство краю відзначається потужним націоналістичним потенціалом, що ілюструють художні твори письменників минулого та сьогодення, зокрема Л. Дем'яна, Й. Жупана, Д. Кешелі, Ф. Потушняка, М. Томчання, І. Чендея та ін. Науковці намагалися проаналізувати особливості розвитку літератури означеного регіону, висувуючи різноманітні концепції її розвитку, починаючи від проросійської «карпаторусской», яка розглядала закарпатське письменство в системі «общерусской литературы» (Ф. Арістов, Є. Сабов, П. Федор, П. Феєрчак та ін.) до окремої частини української літератури. Деякі дослідники (Шандор Бонкал, Г. Стрипський) представляють «угро-руський» напрям, у якому йдеться про те, що література Закарпаття може цілком самостійно розвиватися в межах проживання русинів в Угорщині. Однак зазначена концепція не дістала схвальних відгуків у вітчизняних літературознавців [8, с. 172].

Літературознавчі розвідки М. Драгоманова, М. Возняка, В. Гнатюка, І. Франка щодо закарпатського письменства відкривають новий шлях у дослідженні належності регіональної, «крайової» закарпатської літератури до загальноукраїнської. Їх продовжує В. Бирчак у праці «Літературні стремління Підкарпатської Русі» (1937), вважаючи, що закарпатська література є галуззю українського письменства [3].

Ю. Балега в науковій студії «Література Закарпаття двадцятих-тридцятих років ХХ століття» (1962) [2] аналізує розвиток літературного процесу означеного періоду. Літературознавець доводить, що література Закарпаття становить складову і невід'ємну частину культури українського народу [2, с. 3].

У літературознавчих статтях «Література Закарпаття: стан і проблеми наукового дослідження» (1966) [8], «Оновлення літератури (Про літературний рух на Закарпатті 20–30-х років ХХ ст.)» [9] О. Мишанич обґрунтовано доводить, що літературу Закарпаття необхідно розглядати лише в контексті загальної вітчизняної літератури, з усіма притаманними цьому письменству особливостями, адже «Закарпаття весь час жило в інших державних організаціях, інших політичних життях, то і його письменство має свої, властиві лише йому риси. Серед цих рис виділяється насамперед запізнений на понад століття його розвій, релігійний характер, неможливість творити рідною мовою» [8, с. 172]. Дослідник указує на часові рамки, коли література Закарпаття «повністю вписалася у всеукраїнський літературний контекст» [8], на його переконання – це 20–30-ті роки ХХ ст. Потрібно зазначити, що 20–30-ті роки ХХ ст. стали знаковими для життя Закарпаття. На думку О. Мишанича, в означений період відбулося становлення нової української літератури на Закарпатті [9, с. 239]. У цей час у літературу входять нові письменники, які орієнтуються не на творчість «москвофілів», а на класичні здобутки Т. Шевченка й І. Франка. М. Томчаний, творчий дебют якого відбувся в 1936 р. на сторінках «Альманаху підкарпатських українських письменників», у своїх спогадах зазначає: «Шевченко перший, який заговорив до мене простою, зрозумілою мовою... Багато мотивів його творів перегукувались з моїм життям, були близькими. Коли я читав вірш “Мені тринадцятий минало”, здавалось, про мене він написаний. Від Шевченка і йшли в мене перші соціальні пробудження» [10, с. 6].

Концепцію належності та існування закарпатської літератури в єдиному організмі вітчизняного письменства активно продукують у своїй літературознавчій діяльності такі дослідники, як С. Андрусів [1], Ю. Балега [2], О. Мишанич [8; 9], В. Поп [10], І. Шинкар [14] та ін. Завдяки їхнім працям нового прочитання набувають твори О. Маркуша, Ф. Потушняка, І. Сільвая, М. Томчання П. Угляренка, І. Чендея та ін.

Зважаючи на вищезазначене, маємо підстави стверджувати, що закарпатська література є невід'ємною частиною вітчизняної, тому творчість М. Томчання надалі розглядаємо в контексті загальнонаціональної української прози.

До творчих здобутків письменника зверталися і радянські критики (Ю. Бадзьо, І. Вишневський, І. Давидова, В. Коваль, І. Семенчук та ін.), і сучасні дослідники (В. Дончик, О. Мишанич, М. Наєнко, В. Поп, П. Скунець та ін.). Однак до цього часу проблема творчості закарпатського письменника М. Томчання в контексті загальноукраїнського національного письменства випадала з поля зору дослідників. Отож, **мета** статті – визначити місце та роль письменника в літературі Закарпаття 30–50-х років ХХ ст. Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань: 1) проаналізувати різні погляди науковців на розвиток літератури Закарпаття 30–50-х років ХХ ст.; 2) означити динаміку розвитку творчого таланту М. Томчання як розгортання єдиного духовно-мистецького тексту.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Автор дебютує у «великій» літературі в збірнику «Альманах підкарпатських українських письменників» (1936), де вперше було надруковано оповідання «Сліпий». Тогочасна критика схвально відгукнулася на творчий зачин автора. Зокрема, в «Історії української літератури» 1971 р. [6] про М. Томчанина йдеться як про молодого прозаїка, творчість якого, поряд з іншими молодими колегами, «позначена увагою до внутрішнього світу людини праці, аналізу складних соціальних проблем сучасності» [6, с. 380]. У літературу приходять новий тип героя, якого намагається зобразити в своїх оповіданнях М. Томчанин. На думку В. Попа, оповідання «Сліпий» – одне з перших серед інших оповідань закарпатських прозаїків, яке порушує проблему тяжкої робітничої долі людини.

Однак після перших творчих спроб автор надовго замовкає та повертається в літературу лише після двадцяти років перерви – в 50-х роках ХХ ст. Таке творче *intermezzo* зумовлене передусім особистою біографією митця, його роботою в Угорщині, що в подальшій літературній діяльності матиме значний вплив на формування особистості письменника та його світоглядної позиції. Потрібно віддати належне письменнику, який жив і творив у складних життєвих обставинах. Це був час угорської окупації краю, Другої світової війни, де на М. Томчанина чекали «переслідування гортіївськими фашистами за патріотичні переконання, своєрідна депортація в Угорщину (м. Кішуйсаллаш), де ледве перебивається як початкуючий поштовий службовець (1939–1945 рр.)» [10, с. 6]. У 1945 р. письменник повертається до України. У 1961–1963 рр. очолює Закарпатську організацію Спілки письменників України, займає активну громадсько-культурну позицію.

Розпочинає свою літературну діяльність М. Томчанин із малих епічних жанрів: оповідань та новел. Пізніше працює над більш складними – повістями «Терезка», «Наша сім'я», «Вітчим», «Скрипка – його молодість» та ін.

У роки війни та першого повоєнного десятиріччя значного розвитку набувають малі епічні жанри: оповідання, новела, нарис: «письменники тоді ніби жили “згущеними днями”, які вимагали і згущених емоцій...» [6, с. 359]. У цей час М. Томчанин працює в жанрі новели поряд із такими відомими прозаїками, як Остап Вишня, О. Гончар, П. Загребельний, Ю. Збанацький, І. Сенченко, І. Чендей та ін. Письменник розробляє тематику, пов'язану з життям рідного краю – Закарпаття. Новели та оповідання означеного періоду ввійшли до збірки під назвою «Закарпатські оповідання» (1953).

Оповідання першого повоєнного десятиріччя, що ввійшли до збірок «Шовкова трава» (1950), «Закарпатські оповідання» (1953), а також повість «Наша сім'я» (1953), загалом важко аналізувати з погляду художньої вартості. Художні тексти означеного періоду хибують на життєву непереконливість. Тематика творів, уміщених до збірки «Шовкова трава», очевидна – йдеться про так звані «нові часи», що настали на Закарпатті за радянських часів. За словами В. Попа, «М. Томчанин ще не зумів глибоко проникнути в психологію і характери героїв. Через це зіставлення минулого й сучасного носило здебільшого декларативний характер. Тому оповідання нагадують скоріше образки, ніж повноцінні художні твори» [11, с. 4]. Справді, проблема художнього відтворення дійсності письменником у перше повоєнне десятиріччя надзвичайно важлива, зокрема й для нашого дослідження. Тому є потреба висловити й кілька власних міркувань щодо цього.

У таких оповіданнях, як «Шовкова трава», «Іринка», «Латаний мішок», «Повернення», «Гостинець», «Дві стежки», «На межі» тощо, письменнику ще не вдається вийти за межі поширеного в радянському літературознавстві жорсткого розподілу персонажів на позитивних і негативних. Однак бачимо у збірці і перші творчі успіхи. Так, оповідання «Готель “Солома”» «виламується» із загального жанрового пласту творів збірки. В. Поп вважає, що це скоріше повість, аніж оповідання [10, с. 24]. І. Вишневецький відзначає у творі чимало цікавих авторських спостережень, реалістичних деталей, влучних характеристик тощо [4, с. 74]. На нашу думку, це оповідання є авторською підготовкою до роботи в жанрі повісті та роману. Тематично оповідання наближене до відомого роману Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» – автор показує складні соціальні умови, у яких існує головний герой Юрко. Він, як і Чіпка Варениченко, росте без батька, а мати, щоб прогледувати дитину, працює в наймах. Автор порушує ряд важливих суспільних проблем: сирітство, бідність, каліцтво на війні за чужі інтереси, жорстокість людей, невміння любити себе («Бачиш, Миколо, як тебе мають любити інші, коли ти сам себе не любиш?») [13, с. 78] тощо. Провідною ідеєю в оповіданні є об'єднання українських земель. Її автор утілює в образі скульптури, яка сподобалася

маленькому Юркові: «...це собі проста жінка-мати з хусткою на голові, в довгому одязі аж до землі. Вона стоїть на скелі, а біля її ніг ледве стоїть на ногах маленька-маленька дитина в гуцульському одязі, обмотана колючим дротом і проситься до матері на руки... Це, бачите, незвичайна собі мати та дитина... скульптор зобразив в образі матері Радянську Україну, а в дитині – наше Закарпаття...» [13, с. 74].

Розгорнутість сюжету дає можливість автору гостріше виокремити означені проблеми. Письменник майстерно аналізує дитячий внутрішній світ. Психоемоційний стан хлопчика-безбаченка надзвичайно реалістичний: «Мамко, скажіть мені, чому в мене немає батька? І Михайло Гриців, і Стефан Голінків, і Марійка Кузьмова – кожен має батька, а я не маю. Чому ви не зробили так, щоб і в мене батько був. Мені так хочеться!..» [13, с. 58]. Безрадісне дитинство хлопчика не залишає читача байдужим. Дитина тягнеться до любові, однак жорстокість дорослих відштовхує: «Якось Васовчикові діти домовилися хором кричати: тату, тату, тату... Їх було троє, до них приєднався і Юрко. Васовчик сміявся. А діти тільки тоді перестали кричати, коли він кожного з них, жартуючи, потяг за вухо. Юрко теж підставив своє вухо. Але той нахмурився і пробурмотів: “Чорт тобі батько – не я. Ще дехто справді подумає... забирайся геть!”» [13, с. 58].

У творі автор апелює до соціалістичних перетворень на Закарпатті, які, на його думку, можливі лише завдяки радянській владі. Червоною ниткою в оповіданні проходить образ скульптури червоноармійця: «Сонце, що вже схилилося на захід, одним краєчком освітлювало частину пальми, по боках якої стояли бюсти Сталіна і Леніна. В кутку, на невеличкому столику, стояла обсмалена фігура червоноармійця. Видно було, що скульптура побувала колись у вогні...» [13, с. 57]. Однак такі вставки мають декларативний характер і в цілому не шкодять розкриттю ідейного задуму письменника.

«Твір пройнятий пафосом утвердження сили народного оптимізму» [10, с. 26]. Автор показує своїх героїв як людей, яких бідність та нещастя не зламали духовно, а навпаки, зробили сильнішими. Вони допомагають Юркові стати на ноги та здобути фах скульптора.

В означеному оповіданні значною мірою збільшується кількість персонажів, образ головного героя – Юрка – подається в розвитку: від маленького хлопчика-безбаченка до митця-скульптора. Отже, спостерігаємо еволюцію образу, його багатогранність. В. Поп порівнює образ Юрка з образом Чіпки Варениченка з роману «Хіба ревуть воли, як ясла повні» Панаса Мирного. Однак, якщо в останньому йдеться про так звану «пропащу силу», то в оповіданні М. Томчання – навпаки. Натерпівшись злигоднів, хлопцю все ж вдається здобути бажаний фах скульптора, у чому йому допомагають такі ж безпритульні, як він сам.

Оскільки, як уже зазначалося, твір тяжіє скоріше до повісті, аніж до оповідання, письменнику деколи не вдається «доцільно поєднати всі його компоненти у художньо-естетичну цілісність, зумовлену логікою зображеного, представленого читачеві світу, світоглядною позицією...» [7, с. 361]. Проте, незважаючи на певні стилістичні огріхи та прорахунки, оповідання «Готель “Солома”» – найсильніше з-поміж інших у збірці. Цей твір відображає письменницьку еволюцію від нарисовості до опанування малих жанрів новели та оповідання.

Отже, збірка письменника «Шовкова трава» засвідчила появу нового письменника в тогочасному літературному процесі. Загалом, незважаючи на велику слабкість та певною мірою штучність зображуваного в першій збірці, письменник має і чимало успіхів, зокрема в опануванні засобами реалістичного відтворення дійсності, у пошуках цікавих, змістовних деталей, форм безпосередньої оповіді.

Збірка «Закарпатські оповідання» (1953) та повість «Наша сім'я» (1953) в основі своїй написані в тому ж ідейному ключі, що й збірка «Шовкова трава» (1950). На них позначилися «...згладженість і часом дріб'язковість конфліктів, деяка ідилічність у показі нової дійсності, схематизм і певна трафаретність прийомів у зіставленні нового зі старим» [10, с. 27]. Однак у «Закарпатських оповіданнях» письменник продовжує удосконалювати свою майстерність, намагається опанувати елементи психологізму.

Повість «Наша сім'я» (1953) [12] не належить до кращих творчих здобутків письменника. Загалом її можна вважати розвідкою в жанрі повісті, де автор лише пробує власні сили, експериментує, шукає нові теми. Це своєрідна проба пера М. Томчання. У творі письменник свідомо прикрашає дійсність, оперуючи антитезою «старе–нове» в житті закарпатських селян. Повість хибує на розтягненість сюжету, статичність розповіді. Образи персонажів не достатньо виписані, подаються у творі

типово та однобоко. Приміром, Олег Володимирович Чумак – абсолютно позитивний радянський герой – колишній партизан, а тепер – директор школи. За правилами соцреалізму є у творі й цілком негативний персонаж – куркуль Шубрик: «От прийшла радянська влада, і Шубрикове колесо зупинилося... Шубриків млин став громадським» [12, с. 8]. Селяни під егідою Чумака всі як один піднімаються на розбудову в селі нової школи та електростанції. Є в повісті і зображення соціалістичних змагань між двома колгоспами: «холодчани з грабінчанами підписали угоду на соціалістичне змагання» [12, с. 104].

Незважаючи на огріхи в повісті, є в ній і авторські позитивні спроби. Так, письменник вводить у композицію художнього твору пейзажні елементи: «Подивисься на засніжені і сонцем осяяні карпатські полонини – вони мерехтять перед очима. Навколо казкова тиша. І, здається, ніхто не хоче її порушити: сани посуваються безшумно, коні не б'ють копитами по камінню, поточки перестали шуміти, притихли, і тільки вузький голубо-сірий струмочок, якого не скувала зима, ледве чутно шепоче собі колискову пісню» [12, с. 104]. А у звертанні одного з персонажів повісті до дерева є щось сакральне: «І красуня ти, і виросла як, – звернувся Чеканюк до смереки, що її вибрав. – Ти вже на мене, старого, не сердься. Не могла приховати свою красу. Доведеться, голубко, послужити! А ти там не ховайся, і тебе бачу, не бійся. За те ми тебе тихенько-тихенько, щоб не вдарилася, ось туди... бачиш? На сніг ляжеш. Подивись, скільки його навколо. Ляжеш, як на перину» [12, с. 110].

Таким чином, повість «Наша сім'я» є розвідкою в жанрі повісті. У творі письменник прагнув показати нову соціалістичну дійсність у закарпатському селі повоєнного десятиріччя. Однак надмірне прикрашання та фальшива ідеологізація тогочасного життя згубно вплинули на художньо-естетичну вартість написаного.

У цей час остаточно вимальовується головна естетична концепція М. Томчання. Автор стверджує, що краса є всюди: у речах прекрасних та буденних, в людях та навколишньому світі. «Краса творення, снага отчої землі, рідного кореня проходить лейтмотивом через ряд ... творів Михайла Томчання. Образ людини-творця, наснаженої добротою, душевністю, утвердженням гуманного начала, стає сутнісним у прозі Михайла Томчання і є однією з форм втілення його естетичного ідеалу, художня трансформація якого багатопланова» [10, с. 43–44].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, у сучасному літературознавстві існує кілька діаметрально протилежних поглядів на належність літератури Закарпаття, концепції її розвитку, починаючи від проросійської «карпаторусской», яка розглядала закарпатське письменство в системі «общерусской литературы», до окремої частини української літератури. Деякі дослідники (Шандор Бонкал, Г. Стрипський, В. Падяк, І. Поп) представляють «угро-руський» напрям, у якому йдеться про те, що література Закарпаття може цілком самостійно розвиватися в межах проживання русинів в Угорщині. Спираючись на праці С. Андрусів, Ю. Балеги, В. Бірчака, О. Мишанича, І. Шинкара та інших, у нашому дослідженні ми дотримуємося думки, що закарпатська література є невід'ємною частиною вітчизняної літератури, тому творчість М. Томчання розглядаємо в контексті загальнонаціонального українського письменства. Художня специфіка прозової спадщини М. Томчання 20–50-х років ХХ ст. вбачається в прихильності автора до новелістичного жанру. На прикладі збірок «Шовкова трава» (1950 р.), «Закарпатські оповідання» (1953 р.), повісті «Наша сім'я» розкрито характерні риси індивідуальної поетики М. Томчання. Перспектива подальших досліджень полягає в можливості вивчення національної ідентичності в художній спадщині М. Томчання.

Джерела та література

1. Андрусів С. М. Модус національної ідентичності: Львівський текст 30-х років ХХ ст. : монографія / С. М. Андрусів. – Львів : Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка ; Тернопіль : Джура, 2000. – 340 с.
2. Балега Ю. І. Література Закарпаття двадцятих-тридцятих років ХХ століття / Ю. І. Балега. – К., 1962. – 47 с.
3. Бірчак В. Літературні стремління Підкарпатської Русі / Володимир Бірчак ; [ред. Д. М. Федака]. Факсим. вид. – Ужгород : Карпати ; Ужгород. вироб.-вид. комбінат «Патент», 1993. – 186, [6] с.
4. Вишневецький І. П. Закарпатські новелісти / І. П. Вишневецький. – Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1960. – 114 с.
5. Історія української літератури. У 8 т. Т. 8 : Література післявоєнного часу (1946–1967 рр.) / [гол. ред. С. П. Кирилюк] ; АН УРСР, Ін-т л-ри. – К. : Наук. думка, 1971. – 574.

6. Історія української літератури. У 8 т. Т. 7 : Література періоду завершення будівництва соціалізму та Великої Вітчизняної війни (1933–1945) / [голов. ред. Є. П. Кирилюк] ; АН УРСР, Ін-т л-ри. – К. : Наук. думка, 1971. – 402 с.
7. Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. – К. : ВЦ «Академія», 2006. – 752 с.
8. Мишанич О. З минулих літ : літературозн. ст. й дослідж. різних років / О. Мишанич. – К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. – 390 с.
9. Мишанич О. На переломі : літературозн. ст. й дослідж. / О. Мишанич. – К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2002. – 435 с.
10. Поп В. Творчість Михайла Томчания : літ.-крит. нарис / В. Поп. – Ужгород : Патент, 1997. – 160 с.
11. Томчаний М. І. Жменяки : трилогія. Повість / М. І. Томчаний. – К. : Дніпро, 1989. – 682 с.
12. Томчаний М. І. Наша сім'я : повість / М. І. Томчаний. – Ужгород : Кн.-журн. вид-во, 1953. – 176 с.
13. Томчаний М. І. Терезка / М. І. Томчаний. – Ужгород : Закарпат. обл. вид., 1957. – 116 с.
14. Шинкар І. П. Історичний роман П. Угляренка в контексті української літератури (закарпатський локус) : дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01 / Іван Петрович Шинкар. – К., 2011. – 173 с.

Бродюк Юлія. Творчість Михайла Томчания в контексте літератури Закарпаття 30–50-х годов ХХ века. В статті рассмотрені взгляди літературознавців на національний локус літератури Закарпаття. Проаналізована художественна специфіка творчості Михайла Томчания в контексте літератури Закарпаття 30–50-х годов ХХ в. Опіраючись на твори С. Андрусив, Ю. Балеги, В. Бирчака, О. Мышанича, І. Шинкаря і других, доведено, що закарпатська література являється неотъемлемою частиною отечественної літератури. Виявлено, що художественна специфіка прозаїчного наслідства М. Томчания 30–50-х годов ХХ ст. виділяється в розташуванні автора к новелістическому жанру. На прикладі збірок «Шелковая трава» (1950), «Закарпатские рассказы» (1953), повісті «Наша семья» розкриті характерні риси індивідуальної поезії М. Томчания.

Ключевые слова: М. Томчаний, література Закарпаття, індивідуальна поезія.

Brodyuk Yuliya. The Creativity of Myhailo Tomchaniyin in the context of Transcarpathian Literature of 30-50's of XX Century. The article deals with the views of the national literary scholars according to locus of Transcarpathian literature. The artist's prose legacy of Myhailo Tomchaniyin in the context of Transcarpathian literature of 30–50's of XX century was analyzed. Based on the works of S. Andrusiv, Y. Balega, V. Byrchak, A. Myshanych, I. Shynkar and others proved that the Transcarpathian literature is an integral part of the national literature. It was revealed that the artist's prose legacy of Myhailo Tomchaniy seen in the author's commitment to the novelistic genre. On the example of collections «Silk Grass» (1950), «Transcarpathian Stories» (1953), the story «Our Family» disclosed features of individual poetics of M. Tomchaniy.

Key words: M. Tomchaniy, Transcarpathian literature, individual poetics.

Стаття надійшла до редколегії
20.05.2013 р.

УДК 82-312.6 (438); 82-992 (477)

Галина Випасняк

Жанрові особливості «Лексикону інтимних міст» Юрія Андруховича та «Абетки» Чеслава Мілоша

Статтю присвячено розгляду жанрових особливостей «Лексикону інтимних міст» Юрія Андруховича та «Абетки» Чеслава Мілоша. Твори такого характеру важко піддаються певним жанровим дефініціям, оскільки поєднують риси багатьох жанрів. У романах-лексиконах Ю. Андруховича і Ч. Мілоша виділено елементи автобіографії, есею, мемуару, травелогу (розповіді про мандри) та власне роману.

Ключові слова: жанр, роман-лексикон, автобіографія, мемуари, есей, травелог, Ю. Андрухович, Ч. Мілош.

Постановка наукової проблеми та її значення. Постмодерна епоха з її критично-ревізійністським світовідчуттям і підходом до осмислення дійсності зумовила цілий ряд кризових явищ у